

ХАРАКТЕРНІ РИСИ РИТМІЧНОГО ТА ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА

ПЛАН

1. Значення танцю в житті людини.
2. Види хореографічних напрямків.
3. Характеристика основних різновидів танцю.
4. Сучасні види танцю.

1. Танець - найулюбленіший і найпопулярніший вид самодіяльного мистецтва - сприяє естетичному вихованню і фізичному розвитку дітей. Навчаючись у хореографічних гуртках, діти знайомляться з мистецтвом хореографії, набувають певну танцювальну підготовку, розвивають пластичність, вміння красиво рухатися, зміцнюють організм, виправляють деякі фізичні вади.

Танець завжди, у всі часи був пов'язаний із життям і побутом людей. Тому кожен танець відповідає характеру й духу того народу, де він зародився. У зв'язку зі змінами соціального устрою, умов життя змінювались також характер і тематика мистецтва, змінювався і танець. Своїм корінням він глибоко сягає народної творчості.

2. Існують такі види танців:

- 1) народний,
- 2) бальний,
- 3) класичний,
- 4) сучасний.

Народний танець — один з найдавніших видів хореографічного мистецтва, який формувався та розвивався під впливом географічних, історичних та соціальних умов життя певного народу. Він конкретно виражає стиль та манеру виконання кожного народу та невіддільно зв'язаний з іншими видами мистецтва, головним чином з музикою.

Серед відомих *українських народних танців* гопак, метелиця, козачок, вальс, полька, коломийка, аркан, роман та інші.

Серед *народних танців інших народів світу* можна відзначити такі як : класичні індійські танці, танець живота, зіка, краков'як, трепак, лезгінка, атан, болеро, гальярда, фламенко.

Класичний танець – стійка система виражальних засобів хореографічного мистецтва на основі поетично-узагальненого трактування сценічного образу. Класичний танець – це головна „пластична мова" і головний визначальний засіб балету. Розвиваючись протягом довгого часу, він набув чітких, канонічних форм, став стрункою системою, що склалася на основі елементів народних танців різних епох.

Сучасний танець – «танець вільного тіла». Виник у кін. ХІХ – поч. ХХ ст. Має багато напрямків: джаз, модерн, хіп-хоп, перформанс, контемпорарі та ін.

Бальні танці — один із побутових форм хореографії, який служить для масової розваги і виконується парою або великою кількістю учасників на танцювальних вечорах (балах).

Спортивні бальні танці поділяються на 2 програми: європейську і латиноамериканську. До європейської програми входять: повільний вальс, танго, віденський вальс, повільний фокстрот і квікстеп (швидкий фокстрот).

До латиноамериканської: самба, ча-ча-ча, румба, пасодобль і джайв.

Бальні танці користуються величезною популярністю, проводяться турніри у всьому світу.

Балет — союз музики та хореографії — це музично-театральний жанр, який також синтезує різні види мистецтва. В балеті зміст, почуття та думки дійових осіб виражаються засобами музики і танцю. Французьке слово «ballet» походить від італійського «balletto» — танець. Французька назва та італійське коріння цього жанру не є випадковими. Як і опера, балет виник в епоху Відродження в Італії, де здавна на карнавалах виконувалися веселі танцювальні сценки, які поступово поретворилися у самостійні танцювальні спектаклі. У Франції на той час велику популярність здобув придворний балет — яскраве й урочисте видовище, героями якого були король, королева та численні придворні. Саме французькі балетмейстери створили спеціальну «хореографічну мову», яка й понині використовуються у класичному балеті. Починаючи з ХІХ століття, найвищого мистецького рівня жанр балет досяг у Росії, де існували неперевершені балетні трупи, музику створювали видатні композитори П.Чайковський, О.Глазунов, І.Стравинський, С.Прокоф'єв, А.Хачатурян та інші. У сучасному балеті поруч з класичними танцювальними елементами (класичний танець, характерний танець і пантоміма) широко використовуються різноманітні гімнастичні та акробатичні трюки, що надзвичайно збагачує цей старовинний жанр.

Засновником класичного балетного мистецтва був французький балетмейстер Ж. Ж. Новерр, який відстоював ідею синтезу між танцем і музикою. Сьогодні розвиток балетного мистецтва України безпосередньо асоціюється з творчістю А. Шекери, В. Калиновської, В. Ковтуна, Т. Таякіної, А.Рубіної, В. Писарева та ін.

Аналізуючи мистецтво хореографії, слід наголосити, що воно представлене не тільки класичним балетом, а й безпосередньо пов'язане і з традиціями народного танцю, який відтворює у русі та пластиці специфіку національної самосвідомості.

Отже, мистецтво хореографії постійно розвивається і видозмінюється, адже мова пластики, мова танцю, якою володіють її провідні митці, завжди привертатиме увагу і викликатиме захоплення у глядачів усього світу.

Вихід України на світовий культурний простір після проголошення незалежності сприяв активному проникненню до країни великої кількості нових художніх форм, опанування якими за радянських часів було неможливо в зв'язку з їх невідповідністю принципам соцреалізму. Тому нинішній розвиток сучасних форм хореографії, розширення сфери інтересів вітчизняних фахівців завдяки вивченню більшого різноманіття їх стилів і видів відбувається під знаком інтеграції в галузі культури та мистецтв.

Активне співробітництво та обмін досвідом між українськими та зарубіжними фахівцями відкрили необмежені можливості для творчого пошуку, проте недостатня теоретична база, нечітке усвідомлення характерних ознак різних напрямків сучасної хореографії призвели до змішування різних за сутністю стилів та видів.

Існує ціла низка окремих **танцювальних форм**: модерністичного, імпресіоністичного танцю, музичні форми джазу, року, імпресіонізму, а також балетмейстерське мистецтво тощо.

Перфоманс (від англ. performance – виступ, гра, виконання) – вид та сукупність різних постмодерністичних авторських виконань в сучасній хореографії американо-європейського походження. На сьогодні основою перфомансу є експеримент. Перфоманс також включає в себе певні техніки сучасної танцю і мистецтва – contraction & release, contactly improvisation, body art, пантоміму, рок- і поп-стилі, відео, кіно, новітні технології (світло, музику, піротехніку). Серед сучасних представників перфомансів можна виділити роботи та танцювальну техніку Піни Бауш, Тріши Браун, Стіва Пекстона, студії-трупі Г.Абрамова, М.Огризкова, Н.Каспарової, Н.Агульник, Л.Венедіктової. Важливо додати, що усі представники виду перфоманс постійно експериментують, створюючи нові авторські техніки, котрі поєднують, як професійні засоби танцю, так і аматорські.

Модерн джаз (від фр. modern та англ. jazz) – вид і танцювальна система сучасної хореографії американо-європейського походження. На сьогодні модерн-джаз як танцювальна система поєднує в собі певні сучасні техніки танцю: техніку М.Грехем – стиснення та розширення (contraction & release), техніку Д.Хамфрі та Х.Лімона – підйоми та падіння (suspend – recovery), техніку М.Каннінгема – спіралі та штопорні оберти (spiral, corkscrew turn), техніку К.Данхем, Дж.Коула, Г.Джордано, М.Метокса, Р.Одумса, Б.Феліксадала – використання пози „колапсу”, ізоляція таполіцентрія, поліритмія, мультиплікація, координація, імпульс і управління, побудова уроку з модерн-джазу, який складається з розігріву (warm-

up), ізоляції (isolation), партеру (par terre), адажіо (adagio), кроку (cross-movements, jumps, turn), комбінацій та імпровізацій (combination & improvisation). Термінологія англійська, французька.

Отже, модерн-джаз активно застосовується як у сучасних балетних постановках (особливо у постнеокласиці, постмодерні, постмодернізмі та хіп-хопі), так і в системі професійної хореографічної освіти. Даний вид, як сучасна танцювальна дисципліна та предмет представлений у професійних вищих та середніх навчальних закладах культури та мистецтв із хореографічною спрямованістю, наприклад: Державна академія театрального мистецтва (ГІТІС), кафедра хореографії(Москва-Росія).

Імпровізація (від лат. improvisus - раптовість; англ. Improvisation – імпровізація) – вид і танцювальна система сучасної хореографії американського походження. На сьогодні імпровізація у сучасній хореографії є творчим актом митця у момент виконання, без попередньої підготовки, танцювальна фантазія на тему. Це головний чинник для всієї сучасної хореографії (модерн джаз, перфоманс, хіп-хоп, контемпорарі, постмодернізм, постмодерн, джаз, теп). Містить певні сучасні танцювальні техніки – традиційну (tradition), дунканівську (Duncan) ? імпровізація від внутрішнього настрою, постмодерністичну (postmodernistic) – імпровізація Форсайта з деконструктивними експериментами, контактну імпровізацію (contactly improvisation) – імпровізація з партнером Пекстона, імпровізацію звільнення (deliverence) – імпровізація, вільна від законів та обмежень, яка передбачає миттєве застосування будь-якої танцювальної техніки чи пластики (модерну, джазу, було, йоги, акробатики тощо). Імпровізація та контактна імпровізація активно застосовуються у сучасному балеті, а також у системі професійної хореографічної освіти.

Контемпорарі-денс, контемп (від англ. *Contemporary dance* — сучасний танець) – стиль сучасного сценічного танцю, що розвинувся зі стилів модерного та постмодерного танцю. Для контемпорарі характерна відмова від традиційних атрибутів балету, робота на підлозі. Танець цього стилю часто виконують босоніж. Напрямок контемпорарі зародився на початку 20 століття в США в результаті бажання танцівників знайти нові засоби виразності на відміну від класичного танцю і легковажності естрадного танцю.

Саме причетність цього виду до неокласики і відповідає його другій назві – контампорен. На сьогодні контемпорарі (контампорен) є сукупністю синтезованих авторських технік неокласичного спрямування (танцювальні лабораторії, студії, авторські та академічні театри Франції, Люксембурга, Великої Британії, Німеччини, Нідерландів, Данії), які містять фундамент класичного танцю (системи), неокласичні балетні прийоми, а також техніки модерн джазу,

імпровізації. Урок складається з розігріву (warm-up), вправ біля станку (exercises sur la barre), вправ на середині (exercises dance le centre), швидкої частини та стрибків (allegro & sautes), комбінацій (combinations). Важливим чинником у цьому виді є часте поєднання вправ на дрібну техніку та велику амплітуду, поєднання рухів par terre зі стрибками (petit et grand saute).

На сьогодні вид контемпорарі широко використовується у сучасних балетах М.Канінгема, М.Бежара, Б.Ейфмана, У.Форсайта, І.Кіліана, М.Екка, П.Бауш, П.Тейлора, Р.Брюса, Р.Рехвіашвілі. Отже, контемпорарі (контампорен) є сучасним видом та сукупністю авторських технік європейського походження, орієнтованих на класичний танець при застосуванні новітніх технологій сучасної хореографії. Представниками даного виду є New-York City Ballet, English National Ballet, Grand D'Opera, І.Кіліан, Б.Ейфман, Д. Баґуе та ін.

Хіп-хоп (від англ. hip-hop – танцювальний варіант музики реп) – вид і танцювальна система авторських студійних технік масово-популярного синтезованого танцю в сучасній хореографії американо-європейського походження. На сьогодні вид хіп-хоп поєднує різні стильові форми танцю – соул-фанк, джаз рок, хіп-хоп, диско, техно, хаус, брейк, чорний поп, особливістю яких є емоційна передача настрою музики та співу, а також висока віртуозність та динамічна виразність. Урок містить розігрів (warm-up) та комбінації (combinations). Також хіп хоп як професійний вид сучасної хореографії, активно розвивається, збагачується різними виразними засобами інших видів сучасної хореографії: модерн джазу, імпровізації, сьогоденної молодіжно-побутової, вулично-танцювальної субкультури.